

บทที่ 1



บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับจากเหตุการณ์วันมหาวิปโยคเมื่อเดือนตุลาคม 2516 ได้ผ่านพ้นล่วงเลยมาเป็นเวลา 19 ปี ก็ได้เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันนั้นขึ้นอีกในเดือนพฤษภาคม 2535 โดยทหารของชาติได้ใช้อาวุธซึ่งชื่อหามาโดยเงินภาษีของประชาชน เข้าปราบปราม สंहารหมู่เจ้าของเงินที่ใช้อาวุธ โดยที่ประชาชนเหล่านั้นมิได้มีอาวุธโดยอยู่ในมือ ที่จะสามารถตอบโต้พฤติกรรมที่ทารุณเยี่ยงสัตว์ป่ากระทำนั้นได้ ประชาชนผู้บริสุทธิ์เหล่านั้นมิได้กระทำความผิดใดๆ ที่ร้ายแรง เพียงแต่มาร่วมชุมนุมกันอย่างสันติ ด้วยจิตใจที่ใฝ่หาประชาธิปไตย เพื่อร่วมกันเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีผู้กระบัดสัตย์ และนายกรัฐมนตรีผู้ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งอย่าง พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง พร้อมกับทวงสัญญาจากพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ให้หันมาร่วมมือกับพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มใบ ซึ่งสามารถลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ ที่ก่อให้เกิดขบวนการทางสังคมในการคัดค้านรัฐบาลเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ได้ดังนี้ (กองบรรณาธิการนิตยสารตีเคด , 2535 : 14-18)

- 23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรัฐประหารที่ใช้ชื่อว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ พลเอกสุจินดา คราประยูร พลเอกอิสระพงศ์ หนุนภักดี พลเรือเอกประพัฒน์ กฤษณจันทร์ พลอากาศเอกเกษร โจนันนิล และพลตำรวจเอกสวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ ได้กระทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ด้วยเหตุผลที่เขียนกันขึ้นเองในภายหลัง 5 ประการ คือ

1. รัฐบาลชาติชายมีการทุจริตคอร์รัปชันกันอย่างมาก
2. ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่รังแกข้าราชการประจำอย่างไม่เป็นธรรม
3. รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา
4. รัฐบาลพยายามทำให้สถาบันทหารเกิดความแตกแยก
5. รัฐบาลพยายามบิดเบือนคดีลอบสังหารล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

ซึ่งทั้งๆ ที่เหตุผลสำคัญที่แฝงเร้นในการก่อรัฐประหารคือ ผู้นำทหารกลัวถูกปลดกลางอากาศ หากปล่อยให้มีการแต่งตั้งพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

- หลังจากนั้นคณะรสช. ได้แต่งตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นมา โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลบข้อครหาของการต้องการที่จะได้อำนาจไว้ในมือ และจะแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติเข้ามาร่างรัฐธรรมนูญใหม่ พร้อมทั้งสัญญากับประชาชนว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งเร็วที่สุด อีกทั้งยังมีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) ขึ้นมาสอบสวนบรรดารัฐมนตรีที่สงสัยว่าทำการคอร์รัปชัน

- 15 มีนาคม 2534 คณะ รสช. ได้ประกาศรายชื่อสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวน 292 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายทหารเพื่อเข้ามาร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีนายมีชัย ฤชุพันธ์ ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการฯ ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญที่ออกมาฉบับนี้มิเพื่อใช้สืบทอดอำนาจของรสช. อย่างแท้จริง เพราะให้อำนาจสิ้นฟ้าแก่วุฒิสมาชิกจำนวน 270 คน สามารถลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ นายกรัฐมนตรีมาจากบุคคลภายนอกได้ แต่ต้องลาออกจากตำแหน่งข้าราชการประจำก่อน และให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ซึ่งก่อให้เกิดกระแสการคัดค้านขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้นเพื่อลดกระแสการคัดค้านรัฐธรรมนูญฉบับนี้ พลเอกสุจินดา คราประยูร และพลอากาศเอกเกษร โจนนินิล จึงออกมาประกาศว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังจากการเลือกตั้งเป็นอันขาด ทำให้กระแสการคัดค้านอ่อนลง

- ต่อมาสมาชิกส่วนหนึ่งของคณะรสช. เดินแผนทางลัด เพื่อการสืบทอดอำนาจอีกทางหนึ่ง ด้วยการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมขึ้น และมีการกว้านซื้อตัว สส. จากพรรคต่างๆ มาเป็นอันมาก นอกจากนั้นยังส่งพลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ ไปเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย และส่ง พลโทเชษฐา ภาไชยสิน ไปเป็นเลขาธิการพรรคกิจสังคม โดยใช้กรณีการประกาศยึดทรัพย์เป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมือง

- 22 มีนาคม 2535 วันเลือกตั้งทั่วประเทศ ซึ่งสามารถบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ทางการเมืองได้ว่า มีการซื้อเสียงกันมากที่สุดเท่าที่เคยมีการเลือกตั้งมา ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคสามัคคีธรรม สามารถเดินทางผ่าน่านสีม่วงเข้ามานั่งในสภา พอร์มทีมจัดตั้งรัฐบาล โดยได้คะแนนเสียงมากที่สุด 79 เสียง และมีพรรคชาติไทย กิจสังคม ประชากรไทย ราษฎร เข้าร่วมทีมสนับสนุนรวมทั้งหมดมี 195 เสียง พร้อมกันยื่นหยัดบนแนวความคิดที่จะผลักดันพลเอกสุจินดา

คราประยูร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แต่กระแสดักดันได้ทันไว้ ทำให้ 5 พรรคการเมืองหันมาสนับสนุนนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมขึ้นแทน แต่เรื่องของนายณรงค์ วงศ์วรรณ โดนบัญชีดำ เพราะพัวพันกับการค้ายาเสพติดของสหรัฐอเมริกาจากภูมิจีน จึงทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ ไม่สามารถจะขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยได้ 5 พรรครัฐบาลในขณะนั้น แทนที่จะค้นหา สส. คนใหม่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน ก็กลับทวนกระแสความต้องการของประชาชน ไปเชิญพลเอกสุจินดา คราประยูร ซึ่งทำหน้าตาคลอ ขอมเสียบัสต์เพื่อชาติ มารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ของประเทศไทย

- 7 เมษายน 2535 วันแรกแห่งความปลื้มปิติของการก้าวขึ้นสู่อำนาจ ในฐานะนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ท่ามกลางกระแสการต่อต้านคัดค้าน ของประชาชนทั่วทุกหัวระแหงของประเทศ

- 8 เมษายน 2535 เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร ได้ประกาศอดข้าวประท้วงความไม่ชอบธรรมทางการเมืองในครั้งนี้ที่หน้ารัฐสภา ซึ่งนับเป็นการทำขอ "เสียบัสต์เพื่อชาติ" ทวนกระแส "เสียบัสต์เพื่อชาติ" ของนายกรัฐมนตรี ท่ามกลางการดูหมิ่นสบประมาทที่ได้รับจากกลุ่มเผด็จการและบริวาร แต่ได้รับกำลังใจอย่างท่วมท้นจากประชาชน

- 20 เมษายน 2535 แนวร่วมการต่อต้านเริ่มเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น โดย 4 พรรคการเมืองฝ่ายค้าน คือ พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ พลังธรรม และเอกภาพ ร่วมกับคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) จัดการปราศรัยบริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า มีมวลชนร่วมรับฟังกว่า 70,000 คน นับเป็นการชุมนุมครั้งใหญ่ นับจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา

- 25 เมษายน 2535 พลังมวลชน อาจารย์ นักวิชาการมหาวิทยาลัย และองค์กรเอกชน เริ่มประสานงานร่วมกันต่อสู้กันอย่างเหนียวแน่น ขณะเดียวกันมีการเบี่ยงเบนความสนใจไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีทั้งร่างของพรรคฝ่ายค้าน และร่างของรัฐบาลที่ยังคงบทเฉพาะกาล

- 4 พฤษภาคม 2535 พรรคการเมืองฝ่ายค้าน คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย จัดการปราศรัยคัดค้านรัฐบาลอีกครั้งที่บริเวณท้องสนามหลวง มีประชาชนเข้าร่วมรับฟังนับแสนคน พร้อมทั้งพลตรีจำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ได้ประกาศต่อสู้แนวอหิงสาร่วมอุดมการณ์กับเรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร จะอดอาหารทุกชนิด ซึ่งจะมีผลให้ตายภายใน 7 วัน หากนายกรัฐมนตรีไม่ยอมลาออก

- 6 พฤษภาคม 2535 วันเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรในสมัยแรก เพื่อการแถลงนโยบายของรัฐบาล พลันมวลชนจำนวนมากได้เข้ามารวมตัวกันที่หน้ารัฐสภา เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง

- 7 พฤษภาคม 2535 มวลชนยังรวมตัวตึงแน่นหน้ารัฐสภา ขณะที่มีการประชุมสภา ในช่วงเช้า พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้แถลงถึงเหตุผลของการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อสภาฯ 4 ข้อ คือ

- ประการแรก การเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่ได้ขัดกับรัฐธรรมนูญ
- ประการที่สอง หัวหน้าพรรคการเมืองที่เคยร่วมรับราชการ มีความคิดจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปเป็นระบอบสภาเปรซิเดียม
- ประการที่สาม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้กลุ่มนอกศาสนา เข้ามาทำลายศาสนาพุทธ
- ประการสุดท้าย การเลือกตั้งครั้งนี้มีการใช้เงินซื้อเสียงกันมากมาย ในฐานะที่เป็นคนกลาง จึงจำเป็นต้องเข้ามาควบคุมดูแล

มีการปิดประชุมสภาฯ อย่างกะทันหัน มีการโพรยโปลิวให้ประชาชนเลิกการชุมนุม โทษที่ศรัทธาเฉพาะกิจแพร่ภาพข่าวการชุมนุมด้วยข้อกล่าวหา เป็นการชุมนุมเพื่อล้มล้างรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และกองกำลังรักษาพระนคร ออกประกาศเตือนให้ระงับการชุมนุม แต่ฝูงชนกลับทวีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนพลตรีจำลอง ศรีเมือง ต้องเคลื่อนขบวนให้ไปชุมนุมที่ท้องสนามหลวงแทน เพื่อแก้ข้อกล่าวหา ละเมิดเขตพระราชฐาน ป้องกันการล้อมปราบ และผ่อนคลายความแออัด

- 8 พฤษภาคม 2535 ที่ท้องสนามหลวงมีผู้เข้าร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเกือบถึงประมาณ 300,000 คน พลตรีจำลอง ศรีเมือง นำฝูงชนเคลื่อนออกจากท้องสนามหลวงมุ่งสู่ถนนราชดำเนิน ด้วยเหตุผลว่ารัฐบาลจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา แต่ถูกตำรวจสกัดไว้ที่สะพานผ่านฟ้าฯ

- 9 พฤษภาคม 2535 ผู้ชุมนุมยังคงชุมนุมกันอย่างสันติบริเวณสะพานผ่านฟ้าฯ จนถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พลตรีจำลอง ศรีเมือง ประกาศเลิกอดอาหารและลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรม และเข้าร่วมเป็นกรรมการสมาพันธ์ประชาธิปไตยที่จัดตั้งขึ้นใหม่

- 10 พฤษภาคม 2535 กลุ่มผู้ชุมนุมเผชิญกับข้อกล่าวหาใหม่ กีดขวางเส้นทางการเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทางกองกำลังรักษาพระนคร ประกาศห้ามการชุมนุม สื่อมวลชนของรัฐรายงานข่าวเพียงด้านเดียว โจมตีการชุมนุมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ในความเป็นจริงมีการเคลียร์พื้นที่รับขบวนเสด็จกันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว

- 11 พฤษภาคม 2535 กรรมการสมพันธ์ประชาธิปไตย ประกาศสลายการชุมนุมโดยไม่เป็นเอกฉันท์ เพื่อรอผลการดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่ง ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร แถลงว่าพรรคร่วมรัฐบาลมีมติจะแก้รัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด และในวันที่ 14 พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะต้องเสด็จพระราชดำเนินผ่านเส้นทางนี้ฝูงชนจึงจำเป็นต้องสลาย และนัดชุมนุมกันใหม่เพื่อทวงสัญญาประชาคม เรื่องการแก้รัฐธรรมนูญในเย็นวันอาทิตย์ที่ 17 พฤษภาคม ที่ท้องสนามหลวง

- 17 พฤษภาคม 2535 พรรคร่วมรัฐบาลบิดพลิ้ว ไม่ยอมรับเรื่องที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรแถลงข่าวจะแก้รัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะประเด็นนายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ทำให้มีประชาชนมาร่วมชุมนุมคัดค้านกันอย่างมากมาย และยิ่งไปกว่านั้นสื่อสารมวลชนของรัฐยังพยายามบิดเบือนในการเสนอข่าวสาร ทำให้ประชาชนต้องการที่จะมาดูความจริงด้วยตนเอง ประชาชนหลั่งไหลมากันเรื่อยๆ ไม่น้อยกว่า 300,000 คน พลตรีจำลอง ศรีเมือง สังกัดกองทัพบกมายังทำเนียบรัฐบาล เพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีลาออก แต่ขบวนผู้ชุมนุมถูกสกัดกั้นที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าฯ ได้เกิดการปะทะกันระหว่างตำรวจกับประชาชน และลูกหลานจันทองสองฝ่ายได้รับบาดเจ็บ เหตุการณ์บานปลายออกไปเมื่อผู้ประท้วงกลุ่มหนึ่งได้เข้ายึดกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง

- 18 พฤษภาคม 2535 รัฐบาลประกาศภาวะฉุกเฉิน เพื่อใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย ห้ามจัดการชุมนุมทางการเมืองเกิน 10 คน มีการเคลื่อนกำลังทหารเข้าปฏิบัติการแทนตำรวจ มีการยิงเข้าใส่ฝูงชนเพื่อสลายการชุมนุม และมีการจับกุมพลตรีจำลอง ศรีเมือง ในฐานะผู้นำการชุมนุม แต่ประชาชน ยังคงชุมนุมกันต่อไป มีการปิดถนน การก่อการจลาจลทั่วกรุงเทพฯ มีการเผาทำลายทรัพย์สินของทางราชการ รวมถึงการรวมตัวกันของแก๊งค์มอเตอร์ไซด์

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยากร

อาคารทรงพิมพ์วิบูลย์

- 19-20 พฤษภาคม 2535 มีการรวมกลุ่มผู้ชุมนุมใหม่หน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีผู้เข้าร่วมนับแสนคน เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการให้พลเอกสุจินดา คราประยูร และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้า หลังจากนั้นได้มีการประกาศจะแก้ไขรัฐธรรมนูญร่วมกัน

- 21 พฤษภาคม 2535 เหตุการณ์คลื่นคล้ายเข้าสู่ภาวะปกติ พลตรีจำลอง ศรีเมือง และผู้ร่วมชุมนุมประท้วง 2,000 คน ได้รับการปล่อยตัว

- 22 พฤษภาคม 2535 วิปรัฐบาลได้บับ รับวาระแรกเสนอการแก้ไขรัฐธรรมนูญ 4 ข้อ

- 23 พฤษภาคม 2535 พลเอกสุจินดา คราประยูร ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยยังทิ้งทวนออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรม ให้ภัยค้ำทั้งผู้ชุมนุม และผู้ยิงประชาชน ท่ามกลางกระแสเสียงคัดค้านจากประชาชนทั่วประเทศ

จากเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการเกิดขบวนการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะเป็นขบวนการทางสังคม กล่าวคือ เป็นขบวนการที่มีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างสังคม การเมืองของประเทศ และมีลักษณะของอุดมการณ์ ค่านิยมร่วมกันอย่างชัดเจน (เจลีว ฤกษ์รุจิพิมล , 2520 : 52) และอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นการเกิดของขบวนการทางสังคมที่สำคัญขึ้นอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทย นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แต่ทั้งสองเหตุการณ์ก็มีข้อแตกต่างกันของการเกิดขึ้นของขบวนการทางสังคม กล่าวคือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นขบวนการที่มุ่งต่อต้านรัฐบาลทหารราชย์ แต่เหตุการณ์ 17-20 พฤษภาคม 2535 นั้น เป็นขบวนการที่มีความตื่นตัวทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยของชนชั้นกลาง (ลิขิต ธีรเวคิน , 2535 : 65) อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงการขยายตัวของกลุ่มชนชั้นกลาง ในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และยังเป็นเครื่องชี้บ่งบอกถึงการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกร่วมกันในอันที่จะยืนหยัดในความเป็นอิสระเสรี ซึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดจากกระแสเศรษฐกิจมาสู่กระแสทางการเมือง (เสนห์ จามริก , 2535 : 26)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับการเมืองนั้น ก่อนจะถึงยุค 14 ตุลาคม 2516 นักธุรกิจเกือบทั้งหมดจะวางเฉยทางด้านการเมือง ส่วนพวกที่พอจะมีบทบาทและความคิดเห็นทางด้านการเมืองอยู่บ้าง ก็สนับสนุนการปกครองแบบเผด็จการที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อย มากกว่าที่จะขึ้นชอภกับระบอบรัฐสภาและรัฐบาลประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันนักธุรกิจใหญ่อีกส่วนหนึ่งก็ได้สร้างเครือข่ายเส้นสายกับทหารและข้าราชการที่มีอิทธิพล และได้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวไปเรียกร้องขอความช่วยเหลือพิเศษจากผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง แม้กระทั่งขอผ่อนผันหลักเลียงกฎระเบียบและคำสั่งของทางราชการ ที่เป็นอุปสรรคกับการดำเนินงานของกลุ่มตน (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ , 2535 : 7) โดยมีการแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ที่มอบให้กลุ่มผู้ประกอบการในรูปของผลประโยชน์แอบแฝง เช่น ทุนลม หรือตำแหน่งกรรมการบริษัทต่างๆ ซึ่งลักษณะการเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเช่นนี้ เป็นลักษณะที่ส่งผลให้กลุ่มนักธุรกิจอาจมีอำนาจในการกำหนดนโยบายเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหายต่อธุรกิจของตนเป็นประการสำคัญ

นอกจากนั้น ยังมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรขึ้น เพื่อการร่วมมือกันรักษาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น หอการค้าจังหวัด สมาคมการค้า เป็นต้น และเมื่อองค์กรเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น บทบาทและอิทธิพลก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลในการผลักดันรัฐบาลเพื่อผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของกลุ่มตน แต่จะเห็นได้ว่าบทบาทของกลุ่มและองค์กรเหล่านี้ คือ การแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเมือง คือ กระบวนการกำหนดนโยบาย แต่ไม่ใช่การแสดงออกทางการเมืองหรือการมีกิจกรรมทางการเมือง (อุกฤษฏ์ ภัทมานันท์ , 2535 : 97)

ภายหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักธุรกิจได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางด้านการเมือง เมื่อมีการรื้อฟื้นระบอบรัฐสภาขึ้นมาใหม่ ในลักษณะของการเข้าไปดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีโดยตรง ซึ่งปรากฏว่า กลุ่มอาชีพธุรกิจเ็นสภาผู้แทนราษฎรและในคณะรัฐมนตรี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนตลอดมา นับแต่ภายหลังปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ซึ่งนักธุรกิจที่กระโจนเข้าสู่เวทีการเมืองเหล่านี้ มีทั้งพวกที่สนใจการเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจหรือพวกที่หมายเอาการเมืองเป็นเกราะพิทักษ์ผลประโยชน์ หรือเพื่อเอาการเมืองเป็นช่องทางที่จะเสาะหาโอกาสใหม่ๆ ในทางการเมือง (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ , 2535 : 8)

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการนองเลือดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ที่ผ่านมานั้น ได้เกิดปรากฏการณ์เกี่ยวกับนักธุรกิจไทยได้มีการแสดงออกทางด้านการเมือง โดยคนกลุ่มนี้เป็นคนละกลุ่มกับนักธุรกิจที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระบบพรรคการเมือง ระบบรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ , 2535 : 98) สำหรับการเข้าร่วมการเคลื่อนไหวของนักธุรกิจนั้น สามารถสรุปได้จากข่าวสารข้อมูลที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนที่ได้กล่าวถึงบทบาทของนักธุรกิจที่เข้าร่วมขบวนการทางสังคม ในกรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 โดยสังเขปดังนี้

หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ได้จัดทำแบบสอบถามขึ้น เพื่อเป็นการตรวจสอบความคิดเห็นจากบรรดานักธุรกิจต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องและกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ และการลงทุน ซึ่งแบบสอบถามนี้ต้องการให้นักธุรกิจแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้คือ ความกังวลใจต่อสถานการณ์ทางการเมือง การเกิดเหตุการณ์จะรุนแรง และกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างรุนแรงหรือไม่ และทางออกเพื่อจะคลี่คลายสถานการณ์ควรเป็นอย่างไร แบบสอบถามนี้ได้ส่งไปตามสถาบันธุรกิจชั้นนำของประเทศ ทั้งในสายการเงิน การธนาคาร การลงทุน อุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น โดยตั้งกติกาว่าจะไม่เปิดเผยตัวตนของนักธุรกิจที่ยินดีให้ความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งผลของแบบสอบถามออกมาว่า ส่วนใหญ่ของนักธุรกิจแล้วมีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ทางการเมืองมาก และเชื่อกันว่าจะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างหนักหน่วง และได้เสนอทางออกให้รัฐบาลตัดสินใจยุบสภา และยังคงแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการปิดหูปิดตาประชาชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของประเทศ และแสดงความขาดศรัทธาในตัวผู้นำรัฐบาล พร้อมทั้งเสนอให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และให้ สส. เลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่มาจากการเลือกตั้ง (ฐานเศรษฐกิจ , 11-17 พฤษภาคม 2535 : 1-2)

ในส่วนของการไปร่วมชุมนุมประท้วงนั้นพบว่า แกนหลักที่สำคัญในการชุมนุมประท้วงจะเป็นคนในระดับฐานะปานกลาง นักธุรกิจรุ่นใหม่วัยกลางคน เจ้าของกิจการส่วนตัว รวมถึงพนักงานบริษัทที่มีฐานะดีพอสมควร และส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การต่อสู้เรียกร้องทางการเมืองมาแล้ว ดังนั้น นักธุรกิจบางคนที่เป็นเจ้าของกิจการ ก็จะอนุญาตให้พนักงานหยุดงานมาร่วมชุมนุม

โดยได้รับค่าแรงตามปกติ เช่น บริษัทกลุ่มแปรรูป และโรงแรมขนาดใหญ่บางแห่ง ฯลฯ บางบริษัทก็จัดรถรับส่งผู้เข้าร่วมชุมนุม นักธุรกิจบางคนได้บริจาคเงินเพื่อซื้ออาหารแจกผู้เข้าร่วมชุมนุม และนักธุรกิจหลายคนที่เป็นเจ้าของกิจการ ก็ขั้บรถยนต์มาร่วมชุมนุมด้วยตนเอง (ประชาชาติธุรกิจ , 10-13 พฤษภาคม 2535 : 17) ซึ่งจากผลการสำรวจของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 พบว่ามีนักธุรกิจเข้าร่วมในขบวนการทางสังคมเป็นสัดส่วนที่สูงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ เป็นเจ้าของกิจการ 13.7% และทำงานอยู่ในบริษัทเอกชน 45.7% คนกลุ่มนี้มีรายได้เฉลี่ย 10,000-49,000 บาทต่อเดือนอยู่ถึง 45.5% ของผู้ไปชุมนุม (ผู้จัดการรายวัน , 19 พฤษภาคม 2535 : 1 , 15) ทำให้มีชื่อเรียกบุคคลกลุ่มนี้ต่างๆ นานา อันมีความหมายนับเดียวกันว่าเป็นชนชั้นกลางและนักธุรกิจ เช่น มือบรตเก้ง มือมือถือ professional class , neo-bourgeoisie ฯลฯ (คานูญ สิทธิสมาน , "มือบรตเก้ง" , ผู้จัดการรายวัน , 22 เมษายน 2535 : 8) ซึ่งจากผลการสำรวจครั้งนี้จะเห็นได้ว่า นักธุรกิจนับเป็นพลังอันสำคัญของการชุมนุมประท้วงในครั้งนี้

นอกจากการมาร่วมชุมนุมประท้วงแล้ว นักธุรกิจยังได้ช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเหตุการณ์ประท้วงออกไปด้วย เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือรายงานเหตุการณ์ที่เป็นจริงให้บุคคลภายนอกรับรู้และส่งข่าวต่อๆ กันออกไปอีก การโทรศัพท์เข้าไปตอบโต้กับแหล่งสื่อสารของรัฐ ในเวลาที่มีการรายงานข่าวที่ไม่เป็นจริง การชักชวนผู้อื่นให้เข้ามาร่วมชุมนุมโดยผ่านการให้บริการวิทยุติดตามตัว และยังมีรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยใช้โทรสาร ส่งไปตามบริษัทห้างร้านโดยเป็นใบแถลงการณ์ การแสดงความคิดเห็นทั้งจากเป็นกลุ่มและเดี่ยว การรายงานสถานการณ์ที่เป็นจริง ในลักษณะของแฟกซ์ลูกโซ่ เช่น ชมรมนักธุรกิจเอกชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มพนักงานธุรกิจเมล็ดพันธุ์พืช ชมรมผู้ซื้อหุ้นแห่งประเทศไทย เป็นต้น เนื้อหาจากแถลงการณ์แต่ละฉบับจะมีประเด็นไม่แตกต่างกัน โดยสรุปดังนี้ (ฐานเศรษฐกิจ , 8-14 มิถุนายน 2535 : 18-20)

1. ให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
2. ให้ยุติการใช้ความรุนแรงต่อการแสดงพลังของกลุ่มประชาชน ซึ่งดำเนินไปโดยวิถีทางที่สงบและสันติ
3. ให้สื่อมวลชนโดยเฉพาะของรัฐ เสนอข้อมูลข่าวสารทั้งสองฝ่าย ไม่เสนอข่าวที่บิดเบือนความจริง

4. เรียกร้องให้ประชาชนออกมาแสดงพลังคัดค้านนายกรัฐมนตรี
5. รายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้รับรู้ และขอให้ช่วยกระจายข่าวต่อๆ กันออกไป

ในสภาวะที่สงบศึกชั่วคราว ไม่มีการแพ้ชนะอย่างเด็ดขาดระหว่างฝ่ายทหารและฝ่ายเดินขบวน บทบาทของนักธุรกิจก็คือ การรวมตัวกันเพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีลาออก การให้ข่าวและให้สัมภาษณ์ที่เป็นผลลบต่อฝ่ายทหาร เพื่อถ่วงน้ำหนักให้คำสั่งแห่งตุลาการเอนเอียงมาทางฝ่ายประชาธิปไตย เช่น

วันที่ 20 พฤษภาคม 2535 จังหวัดตรัง นักธุรกิจ พ่อค้า ประชาชน ได้เดินทางมารวมตัวกันที่สนามกีฬาเทศบาลเมืองตรัง ประมาณ 5,000 คน และมารวมตัวกันที่หน้าศาลากลางจังหวัด ประมาณ 2,000 คน เพื่อคัดค้านนายกรัฐมนตรี และได้มีการเคลื่อนไหวในชื่อสมพันธ์ประชาธิปไตย จังหวัดตรัง และออกแถลงการณ์โจมตีพลเอกสุจินดา คราประยูร อย่างรุนแรง โดยสรุปว่า จะคัดค้านพลเอกสุจินดา จนกว่าจะลาออกจากตำแหน่ง (มติชนรายวัน , 20 พฤษภาคม 2535 : 14)

นายประสงค์ โปธินาม เลขาธิการหอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด ได้เรียกร้องให้ผู้ที่มิอำนาจเร่งหาทางแก้ไขวิกฤติการณ์อย่างรวดเร็ว เพื่อแก้ไขภาพพจน์ของประเทศ (มติชนรายวัน, 20 พฤษภาคม 2535 : 14)

วันที่ 21 พฤษภาคม 2535 กลุ่มนักธุรกิจ พ่อค้าและประชาชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประมาณ 2,000 คน ร่วมกันเดินรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยไปตามถนนสายหลักในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ โดยมีการเรียกร้องให้ประชาชนรับฟังข่าวสารจากสถานีวิทยุของต่างประเทศ เช่น บีบีซี และคูโรททัศน์ของประเทศมาเลเซีย เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เพื่อที่จะปฏิบัติตัวได้ถูกต้องในสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลง และเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หากยังไม่ลาออกก็จะเคลื่อนไหวต่อไป (มติชนรายวัน , 22 พฤษภาคม 2535 : 2)

วันที่ 23 พฤษภาคม 2535 นายสภาคมนตรีทางสรรพสินค้า วิจารณ์รัฐบาลว่าไม่มีความชอบธรรม และเสนอให้เปลี่ยนผู้นำรัฐบาล เพื่อให้พนักงานทอเทียและนักลงทุนชาวต่างชาติกลับคืนมา (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 3)

นายเดช พัฒนเศรษฐพงษ์ เลขาธิการสมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับผู้ที่จะต้องเข้ารับผิดชอบในเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นว่า นายกรัฐมนตรีควรจะต้องลาออก และปฏิบัติการของรัฐบาลต่อประชาชนในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าจะถูกหรือผิดก็ตาม แต่ในสายตาของต่างประเทศแล้วเห็นว่าป่าเถื่อน (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 3)

นายชัยวิน บงสวัสดิกุล เลขาธิการหอการค้าจังหวัดระยอง กล่าวว่า ช่วงนี้ทุกคนต่างเป็นห่วงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เพราะที่ผ่านมาตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ รสช. ก็แยกกันอยู่แล้ว ห้องค้าหุ้ในจังหวัดระยองที่มีอยู่ด้วยกัน 5 แห่ง ขณะนี้ประสบกับภาวะซบเซาเช่นเดียวกันหมด นักลงทุนในจังหวัดระยองต่างไม่มีความมั่นใจในสถานการณ์บ้านเมือง และในภาวะของเศรษฐกิจที่เป็นอยู่นี้ ทางออกที่ดีที่สุดขณะนี้ นายกรัฐมนตรีควรประกาศยุบสภาฯ แล้วเลือกตั้งกันใหม่ (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 11)

วันที่ 24 พฤษภาคม 2535 จังหวัดสกลนคร ประชาชนในจังหวัดร่วมมือกันไว้ทุกข์ โดยแต่งกายเป็นชุดดำและนำผ้าดำเป็นแถบติดที่แขนเสื้อ โดยกลุ่มนักธุรกิจเป็นแกนนำและเชิญชวนประชาชนไว้ทุกข์เป็นเวลา 7 วัน จากนั้นจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่วีรชนด้วย (มติชนรายวัน , 24 พฤษภาคม 2535 : 2)

นายทรงศักดิ์ สุขเวทย์ ผู้จัดการทั่วไป บริษัท สารินพร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ให้ความเห็นว่า จากการที่มีการออกมาแถลงข่าวร่วมกันนั้น คาดว่าจะทำให้เกิดเหตุการณ์ดีขึ้นบ้าง แต่ก็อาจจะมึคลื่นไถ่น้ำอยู่ ถ้าไม่มีการลาออกก็คงจะยุ่งต่อไป และธุรกิจก็คงสโลว์ดาวน์ และถ้ามองในแง่ของต่างประเทศแล้ว หากพลเอกสุจินดาอยู่ ต่างประเทศก็คงจะไม่ยอมติดต่อด้วย ข่าวที่ออกมานั้นทั้งข้าราชการและประชาชนก็ไม่ให้ความเชื่อถือรัฐบาล ก็ยังคงต้องดูสถานการณ์ต่อไปอีกระยะหนึ่ง

อย่างไรก็ตามตนเชื่อว่า นายกรัฐมนตรีคงจะไม่ยอมลาออก ซึ่งน่าจะมีขบวนการสักขยขบวนการหนึ่ง ออกมาแสดงประชามติ (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 2)

และเมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 24 พฤษภาคม ด้วยเหตุผลว่าเป็นการแสดงความรับผิดชอบทางการเมืองนั้น โครงสร้างทางการเมืองแบ่งเป็นฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล และต่างฝ่ายต่างไม่ยอมซึ่งกันและกันในการเสนอชื่อบุคคลของตน เพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น นักธุรกิจหลายคนก็ได้แสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับฝ่ายรัฐบาล รวมไปถึงมีการออกมาแสดงบทบาทขององค์กรธุรกิจภาคเอกชน ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทย ดังนี้

นางวันเพ็ญ ไพจิตร รองประธานหอการค้าจังหวัดนครนายก กล่าวว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วที่นายกรัฐมนตรีประกาศลาออกตามคำเรียกร้องของประชาชน ถึงแม้ว่าจะช้าเกินไป แต่ก็ยังไม่สาย และขอให้เห็นการเมืองจดจำบทเรียนนี้ไว้ไว้ให้ดี ให้ระลึกเสมอว่าประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ต้องหันหน้ารับฟังว่าประชาชนต้องการสิ่งใด อย่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 2)

นายวิจิต แสงวงศ์ กรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กล่าวถึงเศรษฐกิจของประเทศว่า จะได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เป็นโครงการใหม่ๆ ที่เพิ่งเริ่มมีการลงทุน เนื่องจากความรู้สึกของชาวต่างประเทศ ที่เคยมองว่าไทยเป็นประเทศที่น่าลงทุน กำลังถูกมองว่าเป็นประเทศที่ป่าเถื่อน ใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องตัดสินปัญหา และมีผู้นำประเทศที่ไม่น่าเลื่อมใส ก้าวร้าว ดุถูกประชาชน โดยกล่าวหาว่าการชุมนุมครั้งนี้เป็นคอมมิวนิสต์ และเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการปฏิวัติ คนไม่ยอมรับ

นายกรัฐมนตรีที่ดีที่ไม่น่าเลื่อมใสควรเป็นอย่างนายอานันท์ ปันยารชุน ชาวต่างชาติให้การยอมรับ แต่กรณีนี้นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันมีวาจาเสี้ยมสัด และเป็นภาพลบมาตลอด ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาแรกเริ่มแก่ที่รัฐธรรมนูญ จากนั้นก็ควรยุบสภา เอารัฐบาลชุดนี้ออก เราต้องการรัฐบาลที่ประชาชนรักและเต็มใจ ไม่ป่าเถื่อนโหดร้าย และไม่มีลัทธิจะ ส่วนพื้นฐานทางการเมือง

ลงทุนสำหรับเมืองไทยแล้ว ยังมีศักยภาพที่ดีอยู่ แต่ช่วงนี้อาจต้องซบเซาลงบ้าง เพราะเหตุการณ์บ้านเมืองไม่สงบ (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 2)

นายสุนทร บุญสาย กรรมการผู้จัดการ บริษัท ประกันชีวิตศรีอยุธยา จำกัด ในฐานะนายกสมาคมประกันชีวิตไทย ได้กล่าวว่า ถ้าหากเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศไม่ดีแล้วนั้น เสถียรภาพการออมเงินของประชาชนก็จะมีผลกระทบตามไปด้วย ซึ่งในความคิดเห็นส่วนตัวแล้วนั้น น่าจะรีบแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์โดยเร็ว (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 2)

นายประยูร เถลิงศรี ผู้อำนวยการบริหารสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กล่าวว่า จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ เกียรติ และศักดิ์ศรีของไทยอย่างมากในสายตาของชาวโลก ซึ่งมองว่าไทยไม่มีความปลอดภัย และสถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศที่เกิดขึ้นนั้น คาดว่า จะต้องเกิดผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจอย่างแน่นอน และรัฐบาลคงต้องใช้ระยะเวลายาวนาน เพื่อกอบกู้สถานการณ์ ซึ่งขณะนี้รัฐบาลควรเร่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุด และแนวทางแก้ไขควรเป็นในแนวทางที่คนในสังคมยอมรับ (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 3)

ชมรมนักธุรกิจเอกชนเพื่อประชาธิปไตย กล่าวว่า ที่ผ่านมา 5 พรรครัฐบาลได้แสดงท่าทีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยของประชาชนมาโดยตลอด อันแสดงถึงจิตใจที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยการรับใช้เผด็จการ พวกเขาจึงไม่สมควรจะดำรงตำแหน่งใดๆ ทั้งในรัฐบาลและในสภาผู้แทนราษฎรต่อไปอีก จึงขอเรียกร้องให้มีการยุบสภา เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเลือกผู้แทนที่มีจิตใจประชาธิปไตย เข้ามาร่วมกันบริหารประเทศต่อไป และยังเรียกร้องให้ประชาชนทุกจังหวัด ช่วยกันหาข้อมูลเปิดโปงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดของตนว่ามีพฤติกรรมเลวร้ายอย่างไรบ้าง และขอให้สมาชิกวุฒิสภาทั้ง 270 คน

กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเพื่อทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นใหม่โดยพระราชอำนาจ และต่อไปสมาชิกวุฒิสภาต้องมาจากการเลือกตั้ง ในส่วนของทหารที่มีส่วนในการตัดสินใจใช้กำลังเข้าปราบปรามประชาชน ต้องออกจากตำแหน่งและรับโทษทัณฑ์ที่กระทำผิดกฎหมายทันที (สยามรัฐ , 27 พฤษภาคม 2535 : 14)

เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2535 สามสถาบันองค์กรภาคเอกชน อันประกอบไปด้วย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย ได้เคลื่อนไหวและเปิดประชุมร่วมกันขึ้นเป็นการด่วน ที่ศูนย์บริการธนาคารไทยพาณิชย์ สำนักงานใหญ่ ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาถึงเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาตั้งแต่พลเอกสุจินดาได้เข้ามารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และมีกระแสคัดค้านจากพรรคฝ่ายค้าน จนมาถึงเหตุการณ์รุนแรงเมื่อวันที่ 17-20 พฤษภาคมนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องประกาศท่าที่ร่วมกันของทั้ง 3 สถาบัน เพื่อเสนอมาตรการแก้ไขภาพพจน์ทางเศรษฐกิจที่เสียหายในช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา และยังมีการเสนอทางออกประการหนึ่งในกรณีที่สถานการณ์ทางการเมืองรุนแรงถึงขั้นมีการปฏิวัติ คือ ให้ปิดโรงงานทั่วประเทศ โดยจะได้มีการร่วมกันร่างแถลงการณ์จุดยืน เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่พิจารณาอีกครั้งในวันที่ 1 มิถุนายน ศกนี้ และจะมีการออกแถลงการณ์ร่วมต่อสื่อมวลชนต่อไป ซึ่งครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทย ที่องค์กรตัวแทนธุรกิจเอกชนได้ก้าวออกมาแสดงท่าทีต่อสถานการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้มีนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ประธานสมาคมธนาคารไทย นายโชคชัย อักษรนันท์ ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และนายสุวิทย์ หวังหลี รองประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นแกนนำสำคัญในการเคลื่อนไหว เพื่อประกาศเจตนารมณ์ทางประชาธิปไตย สอนกระแสการปฏิวัติ ท่ามกลางความสับสน ไร้ที่พึ่ง และหน่วงเหนี่ยวทางความคิด เพื่อที่จะกู้ภาพพจน์ของประเทศในสายตาของชาวต่างชาติกลับมาจากภาวะอนาธิปไตย

และในวันที่ 1 มิถุนายน 2535 ได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมของ 3 สถาบัน โดยสรุปความได้ว่า สามสถาบันมีความเห็นร่วมกันว่าสถานการณ์ปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการที่จะจัดตั้งรัฐบาลถาวร ที่จะมั่งคั่งคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น จึงเห็นควรรอให้มีการคืนอำนาจอธิปไตยแก่ปวงชนชาวไทย ด้วยการยุบสภา และจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญ ตามที่จะได้มีการแก้ไขภายในเร็ววันนี้ และในการดำเนินการเพื่อนำ

ไปสู่การเลือกตั้งใหม่นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เพื่อรักษาการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยถูกต้อง ตามวิธีการทางรัฐสภาที่สมบูรณ์ จึงขอเรียกร้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เร่งดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวนี้ และขอให้สมาชิกสภา จงเสียสละประโยชน์ส่วนตนและของพรรคในการสนับสนุนประธานสภา ในภารกิจดังกล่าว (ผู้จัดการรายสัปดาห์ , 8-14 มิถุนายน 2535 : 1-2) ซึ่งการออกแถลงการณ์ร่วมในครั้งนี้นั้นเป็นเสมือนกับการเปิดโอกาสมิให้พรรคร่วมรัฐบาลเดิม ซึ่งขาดความชอบธรรมทางการเมือง แต่มีเสียงส่วนใหญ่ในสภาได้จัดตั้งรัฐบาล และครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกอีกเช่นกัน ที่สามสถาบันผู้นำของภาคธุรกิจเอกชน ออกแถลงการณ์ในเรื่องการเมือง โดยมีนำพาวามีกฎหมายห้ามหอการค้าและสมาคมธุรกิจต่างๆ ยุ้งเกี่ยวกับการเมืองอยู่

นายทวิสันต์ โสณานุรักษ์ รองประธานหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวว่า จากเหตุการณ์นองเลือดที่ผ่านมาได้สร้างความปั่นป่วนให้แก่นักลงทุนอย่างมาก โครงการใหญ่ๆ สิ้นคลอนหมด นักลงทุนต่างชาติได้ถอนตัวออกไปหลายราย ดังนั้น กรณีที่จะมีการจัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคการเมือง 5 พรรค ที่เคยอ้อมชูคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี โดยล่าสุดนั้นได้มีการผลักดันให้พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทย ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง เนื่องจากพรรคการเมืองเหล่านั้นได้แสดงให้เห็นถึงชาติคู่แท้แล้วว่า มีจุดยืนอย่างไร ประชาชนถูกมาเป็นจำนวนมาก ยังไม่แสดงความรับผิดชอบออกมา อย่างนี้นักลงทุนต่างชาติตลอดจนรัฐบาลของประเทศต่างๆ จะไว้เนื้อเชื่อใจได้อย่างไรว่าเหตุการณ์รุนแรงจะไม่เกิดขึ้นอีก และจากการที่มีนักธุรกิจออกมาเรียกร้องประชาธิปไตยนั้น เป็นสิ่งที่ดี เพราะที่ผ่านมามักจะมองว่านักธุรกิจเห็นแต่ประโยชน์ของส่วนตน ไม่รู้จักเสียสละ หรือซี้ซาลาด ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่เช่นนั้น หากไม่สร้างประชาธิปไตยขึ้นมา ความล่มจมทั้งภาพพจน์และเศรษฐกิจ ก็ต้องมีให้เห็นดังที่เป็นอยู่ (มติชนรายวัน , 30 พฤษภาคม 2535 : 21)

เมื่อวันที่ 2-3 มิถุนายน 2535 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ และบริษัท บริการข้อมูลผู้จัดการ จำกัด (เอ็มไอเอส) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มธุรกิจต่างๆ เกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เนื่องจากวิกฤติการณ์ทางการเมืองพฤษภาทมิฬ พบว่า การยุบสภาเป็นทางเลือกที่นักธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด เพราะเป็นการเริ่มต้นใหม่ อันจะทำให้

ความขัดแย้งทางการเมืองต่างๆ ยุติลงได้ และเปิดโอกาสให้รัฐบาลหลังเลือกตั้งโดยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เข้าบริหารประเทศ อันจะส่งผลให้การดำเนินการด้านธุรกิจต่างๆ เป็นไปตามปกติ ปัจจุบันนี้ความเชื่อถือของประเทศไทยกำลังมีปัญหามาก ความสับสนเกิดขึ้นแก่ประชาชนทั้งประเทศ รวมทั้งชาวต่างประเทศด้วย รัฐบาลชุดพลเอกสุจินดา อยู่ในภาวะที่ไม่ได้รับความเชื่อถือและไร้เครดิต ในสภาพเช่นนี้รัฐบาลจะมาทำหน้าที่บริหารประเทศได้อย่างไร การบริหารงานจะเจอกับปัญหาอย่างหนักหน่วง และหากสภาพเช่นนี้ยืดเยื้อต่อไป ไม่ใช่แค่รัฐบาลจะพังเท่านั้น เศรษฐกิจของประเทศชาติจะพังทั้งหมด เพราะต่างประเทศหมดความเชื่อถือ จะติดต่อทำธุรกิจการค้ากับประเทศไหนก็ลำบาก นักลงทุนจากต่างประเทศจะชะงักแผนการลงทุนและไม่อยากจะทำค้าสมาคมด้วย เนื่องมาจากเป็นประเทศที่ไม่มีหลักการ ไม่มีข้อแม้ เรื่องต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับคนที่มีอำนาจ บางคนบางกลุ่มที่อยากจะทำอะไรก็ทำ ซึ่งการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ครั้งนี้ให้ได้ผลอย่างเฉียบขาด เพื่อฟื้นฟูภาพพจน์ของประเทศคือ รัฐบาลต้องลาออกทั้งชุด ไม่มีทางเลือกอื่น เพราะไม่สามารถที่จะหลอกประชาชนได้ทั้งประเทศต่อไป (ผู้จัดการรายสัปดาห์ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 2)

นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ที่ปรึกษาหอการค้าจังหวัดนครนายก ได้กล่าวว่า เมื่อเหตุการณ์จลาจลเกิดขึ้นแล้ว เชื่อว่าเหตุการณ์จะไม่ยุติง่ายๆ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ยอมรับผู้นำรัฐบาลต่อไป การบริหารงานของรัฐบาลคงเป็นไปได้ด้วยความลำบาก ส่วนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจคงเกิดภาวะชะงักงันและบานปลายออกไป ล่าสุดทางต่างประเทศที่เคยมีโครงการร่วมลงทุนด้วยกัน หรืออยู่ในระหว่างการเจรจาร่วมลงทุน เท่าที่ทราบนั้นและของทางบริษัทต้องหยุดโครงการลงโดยสิ้นเชิง จนกว่าเหตุการณ์จะเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว ค่อยเจรจากันใหม่ ช่วงนี้ตนเองก็ยังไม่เห็นทางออกเลยว่าจะลงเอยเช่นไร ทั้งนี้เพราะผู้ร่วมชุมนุมในครั้งนี้ไม่ใช่มีมือจัดตั้ง แต่เป็นพลังของประชาชนที่มาแสดงพลังกันด้วยจิตสำนึกทางการเมือง (ฐานเศรษฐกิจ , 25-31 พฤษภาคม 2535 : 11)

นางเสวนีย์ บุญเปี่ยม นายกสมาคมผู้ส่งออกผักและผลไม้ กล่าวว่า ได้มีการประชุมของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผู้ส่งออกผักและผลไม้ จำนวน 25 สมาคม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2535 โดยได้ข้อสรุปว่า ทางสมาคมจะไม่ให้การสนับสนุน 5 พรรคการเมืองที่ถือว่าทำผิดมาแล้ว (ประชาชาติธุรกิจ , 14-17 มิถุนายน 2535 : 32)

นายนิวัฒน์ พงษ์วาทย์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไทย-สกายลาร์ค จำกัด ได้ระบุว่า หาก 5 พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลเดิม จะจัดตั้งรัฐบาลใหม่อีกนั้น จะออกมาคัดค้านด้วยการไม่ยอมจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กรุงเทพมหานคร , มิถุนายน 2535 : 3)

นอกจากนั้น ยังมีนักธุรกิจที่รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม เพื่อแสวงหากลไกใหม่ๆ เพื่อให้เกิดระบบการเมืองที่ดี เช่น กลุ่มบีเอ็มเอส ซึ่งได้เกิดขึ้นมาในช่วงหลังเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516 ในนามของพรรคพลังใหม่ แต่ต่อมาต้องสลายตัวลง เนื่องจากมีการป้ายสีทางการเมืองเกิดขึ้นในช่วง 6 ตุลาคม 2519 และหลังจากนั้นก็ได้มีการรวมตัวกันใหม่ในชื่อของกลุ่มบีเอ็มเอส ตัวอย่างของสมาชิกได้แก่ ดร.โอฬาร ไชยประวัติ นายธนดี โสภณศิริ ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี และนายอากร ฮุนตระกูล เป็นต้น เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมือง พฤษภาทมิฬขึ้น กลุ่มบีเอ็มเอสก็ก้าวเข้าสู่การริเริ่มในบทบาทการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจัดกระบวนการพัฒนาระบบของนักธุรกิจ ให้กับพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ดีและมีคุณภาพ โดยที่มีอุดมการณ์ 3 ข้อ คือ

ข้อแรก เป็นการจัดตั้งองค์กรการเมือง ที่สามารถระดมความคิดและชักจูงให้นักการเมืองที่ดีและมีคุณภาพลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยได้รับการบริจาคเพื่อสนับสนุนทางการเงินอย่างเปิดเผย เพื่อเดินตามแนวอุดมการณ์ของประชาธิปไตยเสรีนิยม และเศรษฐกิจที่เปิดเสรี

ข้อสอง ดำเนินการเผยแพร่และสร้างสรรค์จิตสำนึกขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตย ให้รู้จักการใช้สิทธิใช้เสียง ในการเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพเข้าไปทำหน้าที่ในสภา

ข้อสาม การฝึกกำลังและแนวความคิดที่ถูกต้อง และหนทางแก้ไขปัญหา ในกรณีที่เกิดปัญหาอุปสรรคของประเทศ ทั้งปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (เนชั่นสุดสัปดาห์ , 26 มิถุนายน 2535 : 62-63)

อีกกลุ่มหนึ่งคือชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยนักธุรกิจหน้าใหม่และมีภูมิหลังเป็นผู้นำนักศึกษาในช่วงก่อนและหลัง 14 ตุลาคม 2516 เฝิงจะรวมตัวกันได้ไม่นาน คือ เฝิงจะประกาศตัวและมีแถลงการณ์ของชมรมต่อสถานการณ์ในทางการเมือง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2535 โดยมีนายประสาน มฤคพิทักษ์ ประธานบริษัท ซีวีตธุรกิจ จำกัด เป็นประธานชมรมมา

นางธิดา ถาวรเศรษฐ เป็นรองประธานชมรมฯ นายพิเชียร อำนางวรประเสริฐ เป็นรองประธานชมรมฯ นายวีระศักดิ์ วานิชวัฒน์ เป็นเลขานุการชมรมฯ (ผู้จัดการรายวัน , 2 มิถุนายน 2535 : 15) ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือ

มุ่งที่จะสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากมุมมองของนักธุรกิจ เพราะเชื่อว่านักธุรกิจ คือ ตัวแทนของชนชั้นกลางที่จะสามารถสะท้อนความคิดเห็นที่ถูกต้องแก่คนทั่วไปได้ โดยบทบาทของชมรมที่วางไว้คือ การเข้าไปปลุกจิตสำนึกของประชาชน เพื่อผลักดันให้ระบบการเมืองไทยดีขึ้น การคัดเลือกคนดีเข้าสู่สภา และกำจัดคนเลวออกไป โดยรูปแบบของการจัดประชุมสัมมนาเผยแพร่ความคิดเห็นต่อคนทั่วไป ซึ่งต่อไปจะได้มีการจัดตั้งเป็นชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตยในจังหวัดใหญ่ๆ อีก โดยจะมีการประสานงานติดต่อกับสวนกลางบนพื้นฐานความคิดเห็นเดียวกัน (เนชั่นสุดสัปดาห์ , 19-25 มิถุนายน 2535 : 47)

จากข้อมูลที่ได้อ่านมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่านักธุรกิจในกรุงเทพมหานครนับเป็นพลังสำคัญของขบวนการทางสังคม เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้การประท้วงครั้งนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งนับเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยด้านใดบ้าง ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ และส่งผลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจในกรุงเทพมหานคร ที่มีสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ อย่างมาก อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการนองเลือดขึ้น เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 นั้น นับเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากมาต่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทย และขบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้น นับได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้กลับมาเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตย จึงเป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญในการที่จะทำการศึกษา และทำความเข้าใจให้ถูกต้องตามหลักทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแบบแผนของขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจในกรุงเทพมหานครที่เกิดขึ้น ตลอดจนปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแบบแผนของการเข้าร่วมขบวนการทางสังคม ของนักธุรกิจในเมืองกรุงเทพมหานคร ในช่วงเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคม ของนักธุรกิจในเมืองกรุงเทพมหานคร ในช่วงเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ว่าประกอบไปด้วยปัจจัยประการใดบ้าง
3. เพื่อประโยชน์ต่อไปในภายภาคหน้าและเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจและต้องการจะศึกษาเรื่องการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจ

ขอบเขตในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาถึงแบบแผนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจในเมืองกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 โดยที่ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายชื่อนักธุรกิจ และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกิจการ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากหนังสือ Million Baht Business Information Thailand 1992 Volume I จัดพิมพ์โดย International Business Research (Thailand) Co.,Ltd. ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของบริษัทต่างๆ ไว้มากมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จะทำให้เกิดความเข้าใจในแบบแผนของการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจในเมืองกรุงเทพมหานคร ในช่วงเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535
2. จะทำให้ทราบถึงเงื่อนไขหรือปัจจัยบางประการจากแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ ซึ่งผลทำให้นักธุรกิจในเมืองกรุงเทพมหานครได้เข้าร่วมขบวนการทางสังคม ในช่วงของเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535
3. เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางด้านสังคมวิทยาการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นแนวทางการศึกษาเรื่องการเกิดขบวนการทางสังคม ในบริบทของสังคมไทยต่อไปในอนาคต